

Informe de les accions de memòria històrica i Nomenclàtor al Districte de Gràcia 2019-2022

**Districte
de Gràcia**

**Ajuntament de
Barcelona**

Índex

1. INTRODUCCIÓ	4
2. RECUPERACIÓ DE LA MEMÒRIA HISTÒRICA I DIFUSIÓ DE LA MEMÒRIA LOCAL	5
▪ Efemèrides.....	5
○ 150è aniversari de la Revolta de les Quintes	5
○ 150è aniversari del Centre Moral de Gràcia	5
○ 150 anys de guarnit del carrer Llibertat.....	6
○ 150 anys de l'Església Evangèlica de Gràcia.....	6
○ 130è aniversari de la Cooperativa La Lleialtat	6
○ 100 anys del Club Excursionista de Gràcia	6
○ Colles de Cultura Popular.....	6
- 40è aniversari de Bastoners de Gràcia (2021)	6
- 40è aniversari de la Vella de Gràcia (2021).....	7
- 40è aniversari Gegants de Gràcia: Pau i Llibertat (2022)	7
- 40è aniversari del Drac de Gràcia (2022).....	7
- 40è aniversari de la Diabòlica de Gràcia (2022).....	7
- 25è aniversari dels Castellors de la Vila de Gràcia (2022).....	7
- 10è aniversari de la Violeta (2022)	7
▪ Centenari de la primera xarxa d'autobusos	8
▪ Primavera Republicana.....	8
○ 90 anys de la 2a República a la plaça de les Dones del 36 (2021).....	8
○ Retirada de l'escut monàrquic de la plaça Cinc d'Oros (2021)	8
○ Restitució del monòlit de Nicolàs Salmerón (2022).....	8
▪ Any Joan Perucho.....	8
▪ 80 aniversari del naixement de Jesús Moncada	9
▪ Acte de reconeixement per la cessió de l'arxiu Palomares	9
▪ Exposició sobre Francisco González Ledesma a la Biblioteca Jaume Fuster (febrer 2022)....	9
▪ Recuperació de la memòria històrica i local dels equipaments i la seva conservació	10
○ CC La Sedeta.....	10
○ CC El Coll- La Bruguera	11
○ Centre de Cultura Popular La Violeta.....	15
○ Casal de barri Can Carol	16
○ Casal de barri Canals – Junyer.....	16
▪ Divulgació de la memòria històrica i de la història local dels barris.....	17
▪ Recorreguts per Gràcia	18
▪ Memòria de les lluites per l'habitatge a Barcelona' 2021-2022	18
▪ Condicionament d'espais memorístics	19
○ Refugi de la Plaça del Diamant.....	19
○ Refugi de la Plaça de la Revolució.....	19
○ Torre del Rellotge.....	19
▪ Col·laboracions amb/de l'Arxiu Municipal del Districte de Gràcia	20
▪ MPGM Gràcia – Patrimoni Històric.....	21
▪ Pla de bodegues emblemàtiques	21
▪ Establiments emblemàtics	22

▪	Park Güell	22
3.	NOMENCLÀTOR.....	24
▪	Actuacions realitzades.....	24
○	Mirador Consol Casals.....	24
○	Francisca Rius.....	24
○	Joan Perucho.....	25
○	Dolors Aleu.....	25
○	Jesús Moncada.....	25
○	Placeta Montserrat Riera.....	25
○	Francis Picabia.....	26
○	Rosa M ^a Arquimbau.....	26
▪	En tràmit.....	27
○	Manuel Cros.....	27
○	Josefina Torrents Illa.....	27
○	Agustí Piñol.....	27
○	Jardí de l'Alzina.....	27
○	Jardí dels Arabescos.....	28
○	Víctor Nubla.....	28
○	Luis Eduardo Aute.....	28
○	Pepita Pardell.....	29
▪	Rebateig	29
○	Àgata Badia – Magdalena E. Blanc – Rosa Puigrodon.....	29
▪	Altres actuacions.....	29
○	Espai Social Torrent d'en Mariner.....	29
○	Casal de barri Canals – Junyer.....	30
○	Reconeixements a Jordi Fàbregas (CAT).....	30
4.	RECONÈIXER, RECUPERAR I DIFONDRE EL LLEGAT DE LES DONES.....	31
▪	Relació de projectes de reconeixement a les dones.....	31
○	Edició del llibre “Contem la Revolta”.....	32
○	Reconeixement a la Pepita Pardell.....	32
○	Suport a les Rutes de Dones de Pes.....	32
○	Ampliar la difusió del llibre ‘Dones de Pes. 18 vides de Gràcia’.....	32
○	Jardí vertical Marina Ginestà.....	32
○	Recuperació del forjat ‘plaça Dones del 36’.....	33
5.	TREBALL EN XARXA	34
▪	Taula de memòria històrica	34
▪	Projecte Stolpersteine Barcelona	35

1. INTRODUCCIÓ

La conservació, l'accés i el llegat del patrimoni cultural i la memòria històrica són els principals punts que, des de l'Ajuntament i a través de la Regidoria de Memòria Democràtica, han configurat les polítiques exercides durant el nostre mandat.

Barcelona ha estat un escenari que ha viscut tot tipus d'esdeveniments històrics, de diferents índoles, al llarg de molts i molts anys. A més, ha tingut la gran sort de veure néixer o acollir a dones i homes que amb la seva contribució i la seva tasca ferma en diferents camps han aportat uns valors fonamentals pel model de societat de la qual apostem. Una societat lliure, popular, cultural i democràtica.

Per aquest motiu, des del Districte de Gràcia considerem bàsic que aquest llegat que hem recollit sigui conegut, homenatjat, compartit i transmès i que formi part del barri que conformen el territori gracienc. Els ciutadans i ciutadanes no només són hereus d'aquest passat, sinó que també han de tenir un paper actiu, participatiu i transmissor. De manera ferma i convençuda creiem que és un dret civil en el que cal invertir tots els esforços necessaris ja que només així la nostra memòria es mantindrà viva i duradora en el temps.

Amb aquest objectiu, a Gràcia ja fa molt de temps que es desenvolupen projectes impulsats per associacions i entitats socials per a la preservació i recuperació de la memòria d'un dels territoris amb més càrrega històrica de la ciutat de Barcelona. Uns projectes que parteixen de Gràcia però que s'encaminen dins de les propostes de ciutat que, des de la Regidoria de Memòria Històrica, es duen a terme a tot el territori municipal.

En aquest informe que presentem es reforcen algunes línies de treball ja iniciades i se'n situa de noves que es troben en diverses fases d'organització i execució. Cal tenir en compte que, degut a la pandèmia que hem patit, el desenvolupament de moltes iniciatives previstes s'han vist obstaculitzades i afectades. Actualment ens trobem que poc a poc la situació s'està normalitzant i això fa preveure que es pugui tornar a un estadi òptim per a la realització dels projectes previstos en aquest àmbit.

Tot seguit s'exposen les actuacions i propostes que s'han dut a terme per tirar endavant aquesta política social i històrica per complir els objectius que hem exposat anteriorment.

2. RECUPERACIÓ DE LA MEMÒRIA HISTÒRICA I DIFUSIÓ DE LA MEMÒRIA LOCAL

S'han realitzat una sèrie d'accions commemoratives, divulgatives i pedagògiques per tal de treballar per la recuperació, visibilització i difusió de la història local i del nostre entorn.

▪ Efemèrides

○ 150è aniversari de la Revolta de les Quintes

En el 2020 va fer 150 anys d'una de les revoltes populars més importants que es va viure a Gràcia en el qual un grup de persones, principalment dones, van revoltar-se en contra de la crida de joves per unir-los a l'exèrcit espanyol. Una revolta que es va viure en molts indrets de la ciutat però que va ser especialment intensa a Gràcia, a la plaça de la Vila.

Per recordar aquests fets, es van realitzar al 2021 diferents activitats -obligadament limitades encara a causa de les restriccions pandèmiques

- 18 d'abril de 2021. Recreació històrica dels fets de l'abril del 1870, quan els vilatans van saquejar l'ajuntament de la Vila de Gràcia per exigir l'abolició de les quintes. En aquella ocasió en format estàtic.
- Del 19 de maig al 20 de juny de 2021 la Biblioteca Jaume Fuster va acollir l'exposició "La Revolta de les Quintes". Un projecte que va comptar amb la col·laboració del Taller d'Història de Gràcia i de l'Arxiu Municipal del Districte de Gràcia.
- 2 de setembre de 2021 s'inaugura l'exposició "150 anys de la Revolta de les Quintes", al Centre de Cultura Popular La Violeta, organitzada per la Direcció d'Arxius de l'Ajuntament de Barcelona i el Districte de Gràcia.

○ 150è aniversari del Centre Moral de Gràcia

El 2 de febrer del 2022 es va presentar el llibre "150 anys d'història". Un recull d'experiències, fets i anècdotes viscudes pel Centre durant la seva trajectòria històrica i que compte amb la col·laboració de l'Ajuntament de Barcelona i del Districte de Gràcia. Malauradament, degut a la pandèmia, l'acte de cloenda d'aquest 150è aniversari va quedar ajornat.

- **150 anys de guarnit del carrer Llibertat**
En el marc de la Festa Major del 2021, el carrer Llibertat va celebrar el seu cent cinquantè aniversari del primer guarnit que es va dur a terme en aquest carrer. A més, la comissió de Festes al carrer va presentar el llibre “Carrer Llibertat: 150 anys de guarnit” escrit pel Toni Mañané i el Ferran Pons.

- **150 anys de l'Església Evangèlica de Gràcia**
L'església Evangèlica de Gràcia va ser una de les primeres esglésies evangèliques a arribar a Barcelona.
El 14 de setembre de 2019, coincidint amb la Nit de les Religions, l'entitat va inaugurar l'exposició ‘Terol 150’, un recull de fotografies i comentaris per explicar els seus 150 anys d'existència.

- **130è aniversari de la Cooperativa La Lleialtat**
Durant el semestre d'aquest 2022 s'ha dut a terme la celebració de l'aniversari d'aquesta cooperativa centenària amb diferents activitats, adreçades als socis i sòcies cooperativistes i al veïnat en general, tot continuant amb els valors i la recuperació de la memòria històrica dels 130 anys d'existència de l'entitat.

- **100 anys del Club Excursionista de Gràcia**
Fundat el 13 de gener de 1922, enguany l'entitat graciencina compleix els seus 100 anys de vida i ho està celebrant amb una sèrie d'activitats al llarg de tot l'any. L'1 d'abril de 2022, la Sala de Plens del districte va acollir l'acte institucional de la celebració.

- **Colles de Cultura Popular**
  - **40è aniversari de Bastoners de Gràcia (2021)**
En motiu de la XXI Diada Bastonera de Gràcia, es va celebrar els 40 anys de l'entitat amb una cercavila pel carrer Gran de Gràcia i un acte institucional a la plaça de la Vila.

- **40è aniversari de la Vella de Gràcia (2021)**
El 5 de juny es va celebrar, a la plaça de les Dones del 36, un acte que va constar amb un seguit de lluïments que recreaven les diferents etapes històriques de la colla.
- **40è aniversari Gegants de Gràcia: Pau i Llibertat (2022)**
Coincidint amb l'aniversari de la seva presentació al públic (1982), es va realitzar la posada en escena de la seva nova imatge amb un acte a la plaça de la Vila.
- **40è aniversari del Drac de Gràcia (2022).**
El Drac va fer la primera aparició pública el dia de Sant Jordi de 1982 amb motiu d'una exposició de treballs escolars a l'Artesà. El dia 15 d'agost del mateix 1982 va fer la primera sortida al carrer, en el marc de la Festa Major de Gràcia.
- **40è aniversari de la Diabòlica de Gràcia (2022).**
Colla nascuda en 1982 sota el nom Colla Jove dels Diables de Gràcia i rep el nom definitiu de Diabòlica de Gràcia l'any 1984.
- **25è aniversari dels Castelliers de la Vila de Gràcia (2022)**
Per commemorar l'efemèride, la colla va realitzar una ruta per 25 indrets de Gràcia simbòlics per a l'entitat i es va viure una jornada castellera a la Plaça de la Vila.
- **10è aniversari de la Violeta (2022)**
Durant el proper mes de novembre està previst celebrar l'aniversari dels 10 anys d'aquest espai que acull les colles de cultura popular i entitats socials de la Vila de Gràcia. Una comissió està treballant en la celebració d'aquest aniversari que marca també la lluita per la recuperació d'aquest emblemàtic espai.

- **Centenari de la primera xarxa d'autobusos**

Enguany se celebra els 100 anys de la primera xarxa d'autobusos que funcionava a la ciutat de Barcelona. El 28 de maig, als Jardinets de Gràcia, es va instal·lar una exposició amb alguns models antics de vehicles com el *Chausson Urbas 59*, el *Dodge Brothers 240*, l'*Aclo Regent III* i el *Pegaso 3036*. Cal destacar la importància del treball de TMB per posar en valor el patrimoni històric i social d'aquest mitjà de transport.

- **Primavera Republicana**

- **90 anys de la 2a República a la plaça de les Dones del 36 (2021)**

En motiu del 90è aniversari, a la plaça de les Dones del 36 es va celebrar una jornada festiva amb una taula de memòria històrica a càrrec del Grup d'Estudis de El Coll i amb les actuacions del grup de percussió "Reperkutim" i del grup de dansa "Brodas Bros".

- **Retirada de l'escut monàrquic de la plaça Cinc d'Oros (2021)**

També coincidint amb aquesta celebració, des de l'Ajuntament es va procedir a retirar l'escut del rei emèrit, Joan Carles I, que es trobava a l'obelisc de la plaça (compartida entre els districtes de Gràcia i de l'Eixample). Aquesta decisió pretenia trencar la descontextualització que s'hi produïa al tenir un escut d'aquest tarannà en un monument que va ser creat, durant la Segona República, per homenatjar al president de la primera República, Francesc Pi i Margall.

- **Restitució del monòlit de Nicolàs Salmerón (2022)**

Enguany vam procedir, en el seu indret originari, a celebrar l'acte de restitució del monòlit i la glosa en memòria del qui va ser president de la Primera República i diputat de les Corts per Gràcia.

- **Any Joan Perucho**

Aprofitant la celebració del centenari del seu naixement, des del 20 d'octubre 2020 fins al 17 gener 2021, a Gràcia vam poder gaudir de l'exposició: '**Joan Perucho i les edicions pop. L'aventura de Tàber**'. A més, es va descobrir una placa literària al carrer República Argentina 248, lloc de residència on va viure gran part de la seva vida.

- **80 aniversari del naixement de Jesús Moncada**

Per a celebrar el 80è aniversari del naixement de Jesús Moncada, les biblioteques Jaume Fuster i Vila de Gràcia van organitzar activitats per homenatjar la figura d'un dels escriptors més reconeguts de la literatura catalana del segle XX i un dels més traduïts de la seva època. Com a colofó, el 17 de desembre de 2021 es va col·locar una placa memorialista a Torrent de l'Olla 155, lloc on va viure gran part de la seva vida i d'on van sorgir moltes de les seves obres.

- **Acte de reconeixement per la cessió de l'arxiu Palomares**

Després de la mort de Vicenç Palomares, i seguint la seva voluntat, l'extensa col·lecció sobre l'Editorial Bruguera d'aquest extreballador de l'editorial va ser cedida a l'Arxiu Municipal de Gràcia. Per part del Districte, l'Arxiu de Gràcia i el centre cívic de El Coll, es va realitzar un emotiu acte de reconeixement i agraïment a la família Palomares-Larreula, al centre cívic El Coll-La Bruguera.

- **Exposició sobre Francisco González Ledesma a la Biblioteca Jaume Fuster (febrer 2022)**

Marcada com a inici d'una nova edició del BCNegra, la Biblioteca Jaume Fuster va acollir l'exposició dedicada a la figura del cronista i escriptor que va estar molt vinculat a l'Editorial Bruguera. La inauguració es va celebrar el 3 de febrer amb una taula rodona en la que van participar els fills de l'autor.

▪ **Recuperació de la memòria històrica i local dels equipaments i la seva conservació**

○ **CC La Sedeta**

Aquest equipament continua desenvolupant el projecte de recuperació de la memòria històrica vinculada a la fàbrica a través de les històries de les treballadores i treballadors que, des de l'any 1900, van ser protagonistes al barri del Grassot:

Emmarcats en aquest objectiu, durant aquest 2019-2022, s'han anat realitzant les següents accions:

- Visites guiades
- Per part de Sra. Laura Eudal, filla del director de la fàbrica, Sr. Josep Eudal, es va donar a l'Arxiu de Gràcia cinc llibres del personal de la fàbrica Salvador Casacuberta (La Sedeta) des de l'any 1900 al 1968.
- Presentació del documental web "Memòria de La Sedeta. Teixint històries de vida" en el marc de la Festa Major 2019. Es va organitzar una trobada amb els treballadores i treballadors de l'antiga fàbrica i els seus familiars.
- Retorn de la documentació original als treballadors que l'havien cedit per a la seva digitalització i també cessió de diversos documents originals i objectes a l'Ajuntament.
- El desembre de 2019, es va penjar definitivament el documental a la pàgina web municipal.
- S'han continuat realitzant les entrevistes a més persones treballadores de la fàbrica per tal d'anar incorporant-les al documental web "*Memòria de La Sedeta. Teixint històries de vida*". Destacar que entre aquestes entrevistes es troba la que va realitzar Gràcia Mon a la veïna i activista Maria Salvo.
- S'està treballant en la senyalització històrica a l'interior de l'edifici de l'Institut La Sedeta. El 2021 va arrancar el projecte de la retolació de la part de la fàbrica que es troba dins de l'espai de l'Institut. Aquesta iniciativa l'han realitzat els alumnes de 4t d'ESO a partir de visites a l'equipament ja senyalitzat i de la cerca d'informació.

El juny del 2022, en la darrera comissió de seguiment del projecte -format pel Centre Cívic, els Amics i Amigues de La Sedeta, el Districte i l'equip educatiu- es va presentar el treball de l'alumnat. Actualment es treballa sobre el material gràfic amb l'objectiu de què l'Institut pugui tenir la senyalització instal·lada cap a finals d'any.

○ **CC El Coll- La Bruguera**

El Centre Cívic, ubicat a l'antic edifici de l'Editorial Bruguera, continua desenvolupant projectes en l'àmbit de El Coll. Molts d'aquests estan especialment dirigits a conèixer la història i la gent de l'editorial que va esdevenir un dels actius més importants del barri, com es conegut, ja que va donar feina a moltes persones del veïnat i va ser un motor econòmic pel comerç local.

El que es pretén mitjançant el projecte de recuperació de la memòria històrica és aprofitar que l'editorial, amb tot el prestigi que va tenir, és un potencial enorme que cal promoure com element dinamitzador i cohesionant del territori. Un motiu d'identitat i de patrimoni material i immaterial a conservar i a difondre. En el període del 2019 al segon trimestre del 2022 s'han desenvolupat aquests projectes, tot tenint en compte que la pandèmia ha marcat la situació de molts d'aquests.

2019

Visita al Centre Cívic per a conèixer l'antiga Bruguera.

El Consorci de Normalització Lingüística de Barcelona va visitar el centre cívic per a conèixer la història de la Bruguera i la tasca editorial que es feia des del Coll. Ens van acompanyar alguns ex treballadors d'aquesta editorial. Van participar 15 persones.

Trobada d'ex treballadors i treballadores de la Bruguera.

Des del projecte de recuperació de la memòria de l'antiga Bruguera es promou el retrobament dels antics treballadors i treballadores d'aquesta editorial. En aquesta línia, es van trobar 75 persones i es va projectar el documental "Los últimos de la Bruguera", de José Guerrero, amb la participació de diversos autors i participants al documental.

Inici de les sessions del Taller de Teatre Comunitari.

El segon trimestre de 2019 es va iniciar el Taller de Teatre Comunitari (dijous, de 18 a 20h), dinamitzat per la cooperativa ART&COOP, i que cercava la preparació d'un espectacle teatral basat en la història de la Bruguera i els seus protagonistes. Hi van participar 19 persones.

Exposició d'homenatge a Tintin.

Dins del programa de la Festa Major del Coll es va programar una exposició d'homenatge a aquest gran personatge icònic del còmic internacional, a iniciativa del col·lectiu Zô3 i amb el suport de l'A.V del Coll. L'exposició mostrà els personatges més coneguts i objectes relacionats amb l'univers de Tintín i es va realitzar una taula rodona que va comptar amb diversos ponents, tots ells aficionats i estudiosos del món de Tintín. Cal destacar la participació del Sr. Jordi Reberté, gran coneixedor de l'obra d'Hergé i Tintín. Hi van participar unes 55 persones

Exposició d'homenatge "Astèrix i cia. 60 anys d'humor intel·ligent".

Aquest gran personatge del còmic internacional, publicat també a les revistes de Bruguera, va complir 60 anys i vam retre-li un homenatge amb una exposició i una taula rodona a càrrec de Josep Mª Delhom i J.C. Teruel, investigadors i experts en el món del còmic. Van assistir 15 persones.

2020

Taller de Teatre Comunitari.

El primer trimestre de 2020, es va continuar el Taller de Teatre Comunitari (dijous, de 18 a 20h) dinamitzat per la cooperativa ART&COOP. La situació de confinament generada pel COVID 19 va obligar a suspendre els assajos del Taller fins que la normativa ho va permetre. Paral·lelament, el col·lectiu de participants van proposar la idea de reconvertir la proposta d'obra teatral en un migmetratge. Amb moltes restriccions i dificultats es va procedir al rodatge d'aquest migmetratge que mesos més tard es va poder projectar al centre cívic.

Exposició homenatge a la Revista Nicolàs.

Aquesta exposició va voler retre homenatge a aquesta interessant revista d'humor infantil i juvenil que va significar una certa competència a les revistes de la Bruguera. Es va realitzar una xerrada a càrrec de Josep Mª Delhom, investigador del món del còmic.

2021

Projecció migmetratge “Barri de tinta i paper”

Durant el mes de maig i juny es va projectar, finalment, el migmetratge “Barri de tinta i paper” sobre la història de la Bruguera i el Coll, amb un gran èxit de públic. Es va projectar en el propi centre cívic i a més d'equipaments com l'Espai Fontana i d'altres centres de la ciutat. Hi van participar una vintena de persones i a les projeccions de la Fontana i el Coll hi van assistir unes 150 persones.

Presentació de la revista AMANIACO 30 aniversari.

Aquesta revista, veritable homenatge actual al còmic de l'escola Bruguera, va presentar el seu 30è número amb un seguit d'historietes que recordaren als autors de la Bruguera.

Exposició d'homenatge “13 Rue del Percebe. 60 anys de rialles”

Amb aquesta exposició vam retre homenatge a la més reconeguda sèrie del prolífic dibuixant Francisco Ibáñez, encara en actiu i un dels autors més admirats del còmic espanyol. Amb la col·laboració de Random House, que va cedir els drets d'ús de les imatges de la sèrie, es va elaborar un conjunt de làmines amb els personatges més coneguts de la sèrie. La inauguració de l'exposició es va acompanyar amb una taula rodona que va comptar amb la participació de Josep Mª Delhom, expert en còmic. Hi van assistir unes 40 persones.

Projecció del clip “La increïble història de la Editorial Bruguera” de Barcelona Memory.

A iniciativa d'un grup de persones interessades a divulgar la història de la ciutat, es va realitzar un videoclip que va penjar-se al canal YouTube del propi col·lectiu i on s'explicava la història de la Bruguera al llarg dels seus anys de funcionament. Aquest clip es va realitzar amb el suport del Grup d'Estudis del Coll, el grup d'ex treballadors de la Bruguera i el propi centre cívic. El vídeo clip final es va presentar al centre cívic amb una assistència important de públic

2022

Cicle “El còmic més enllà de la Bruguera”

Amb la intenció de donar a conèixer una mirada plural i diversa del còmic que coexistia durant el temps de la Bruguera i altres aspectes desconeguts de la història del còmic d'aquest país, es van programar aquest cicle que va constar de tres xerrades:

- Els drets d'autor a la Bruguera.
- El Club DHIN: els dibuixants s'autoorganitzen.
- Taula rodona d'homenatge a Ambrós en el 30è aniversari de la seva mort (pendent). Aquesta darrera taula comptarà amb la participació de Josep Mª Delhom, Antoni Guiral i José Luis Barón Sesé, experts en el món del còmic i en l'obra d'aquest genial dibuixant, autor de personatges com el Capitan Trueno, Corsario de Hierro, el Jinete Fantasma...

En preparació per al **4rt trimestre 2022**: taula rodona d'homenatge a “Carpanta”, el reconegut personatge del prolífic Josep Escobar i una de les seves obres més admirades.

Altres activitats de difusió del còmic en general i en les que el centre cívic hi ha col·laborat:

- Xerrada sobre la història de la Bruguera al CC Can Verdaguer.
- Col·laboració amb la regidoria de Memòria de l'Ajuntament de Barcelona en el cicle "Còmic i Lluites per l'habitatge a Barcelona". Es van realitzar dues xerrades. Una a la Biblioteca Jaume Fuster i l'altra a la Biblioteca Can Fabra de Sant Andreu. En totes dues activitats el centre cívic hi va col·laborar activament.
- Presentació del còmic "1937. Los sucesos de mayo", de Santiago Calderón i Joan Bor amb diverses activitats: exposició, xerrades, ruta Bruguera, concert...
- Presentació de l'exposició "Vinyetes, jovent i pandèmia" produïda pel projecte CCOOmics, amb un recull de l'obra de diversos joves autors.

○ **Centre de Cultura Popular La Violeta**

Aquest equipament, ubicat en un edifici datat del 1893 ha viscut tot tipus de situacions des d'aquesta data fins al 2012, any de la seva recuperació guanyada per l'Ajuntament per tal d'establir un equipament per Gràcia.

Els eixos principals del conjunt del projecte de La Violeta consisteixen a preservar i incentivar la cultura popular catalana, les festivitats i les tradicions populars. L'objectiu principal és la recuperació de la memòria històrica, tenint com a missió la recerca juntament amb la difusió, la promoció i la consulta. La seva relació d'activitats és extensa: xerrades, taules rodones, presentacions de llibres i/o exposicions totes elles ben relacionades amb la recuperació de les tradicions i la memòria històrica del nostre territori i de la nostra gent.

Està en perspectiva la cerca i estudi dels usos anteriors que acolliren l'edifici.

- **Casal de barri Can Carol**

El 2021 es va posar en marxa aquest casal fruit de la recuperació de l'antiga masia i residència de Vallcarca que data del 1860. Aquesta actuació esdevé un exercici de memòria històrica i d'estudi de les arrels del barri.

Ja es va poder gaudir d'una primera exposició sobre Can Carol i el barri on s'ubica gràcies a la recollida d'imatges, d'articles i d'escrits entre el veïnat de Vallcarca.

- **Casal de barri Canals – Junyer**

Properament es posarà en marxa aquest equipament que està ubicat a la finca que antigament acollia el Consolat de Dinamarca.

Dins del seu projecte d'adequació s'està treballant per materialitzar l'acord assolit amb la Fundació Apel·les Fenosa, garant del llegat artístic de Joan Junyer, per col·locar, en aquest futur equipament gracienc, una figura al·legòrica en record de l'artista.

▪ **Divulgació de la memòria històrica i de la història local dels barris**

Al llarg d'aquest mandat s'ha continuat treballant per fer conèixer i difondre la memòria i la història del territori gracienc a través de la tasca de diferents entitats i associacions.

- **“Contem la Revolta”**. Llibre d'homenatge a les dones lluitadores concebut per no caure en la imprudència de l'oblit i amb una doble vessant: la recuperació de la memòria històrica d'una revolta veïnal i el reconeixement i la reivindicació del paper de les veïnes de Gràcia en aquest esdeveniment històric.
- **Suport al Taller d'Història de Gràcia** en les accions dutes a terme en aquest terreny: tertúlies, xerrades, presentacions de llibres, etc.
- **Suport a les diferents rutes** concebudes per tal de fer conèixer fets, personatges i esdeveniments històrics dels diferents territoris graciencs.
- **Creació de la Comissió de Memòria de la Taula Comunitària del Coll** al març del 2022 amb l'objectiu de treballar la memòria històrica del barri, tot fent conèixer la seva història al veïnat, la dels seus comerços i entitats esportives i treballant de manera conjunta amb entitats i actius del territori per promoure actes i activitats per tal de mantenir la memòria col·lectiva.
- **Suport a les activitats relacionades amb la memòria, desenvolupades per SALUTEM** del barri de La Salut.
- **Biblioteca Vila de Gràcia**: des del 2019 organitza mensualment, en col·laboració amb el Taller d'Història de Gràcia, el Cicle de conferències “Perseguint la història de Gràcia”. Aquestes activitats pretenen difondre la memòria històrica dels diferents barris del Districte de Gràcia.

En aquestes conferències s'han tractat temes com: la història i l'evolució de la plaça de Lesseps; el refugi de Lluís Companys sota el Palau de la Generalitat; "Que s'amaga darrere de Josep Vidal Granés", el primer romeu de la festivitat de Sant Medir; Francesc Derch i Alió, de líder les Quintes de 1870 a darrer alcalde de Gràcia el 1897.

- **Recorreguts per Gràcia**

Aquest projecte, encarregat al Taller d'Història de Gràcia té per objectiu apropar a la ciutadania la història que s'amaga a molts indrets i territoris que configuraven l'antiga Vila de Gràcia i de tots els territoris que configuren l'actual districte de Gràcia.

Uns itineraris territorials/temàtics, que transcorren pels carrers dels cinc barris graciencs per tal que es pugui seguir el seu recorregut, tot coneixent els fets i les històries viscudes en aquests espais i indrets.

- **Memòria de les lluites per l'habitatge a Barcelona' 2021-2022**

Aquest programa està impulsat per la regidoria de Memòria Democràtica conjuntament amb entitats i veïns i veïnes de les Taules de Memòria dels districtes de la ciutat.

És una iniciativa que pretén recuperar i explicar els moviments i les persones que, al llarg de la història, han lluitat per la defensa del dret de l'habitatge a Barcelona i pretén compartir el llegat que ha arribat fins als nostres dies.

El febrer de 2022 Gràcia va acollir la Taula rodona "Còmic i activisme per l'habitatge" fruit de la col·laboració entre la FAVB, el CC El Coll - La Bruquera i Biblioteques de Barcelona. L'activitat va tractar el paper que el còmic va tenir en la reivindicació i la reflexió sobre els drets i les necessitats sobre l'habitatge a la nostra ciutat.

▪ **Condicionament d'espais memorístics**

○ **Refugi de la Plaça del Diamant.**

Degut als persistents actes vandàlics, s'està treballant en la substitució dels materials que recobreixen les marquesines que donen accés al refugi per altres que facilitin la seva neteja i el seu condicionament.

○ **Refugi de la Plaça de la Revolució**

S'està redactant el projecte executiu de rehabilitació i museificació d'aquest refugi.

Entre la tardor del 2022 i el primer trimestre del 2023 es preveu realitzar les tres fases d'actuació: rehabilitació, museificació i arranament de l'edicle exterior.

Tot i així, en el cas de què s'estimés que les bigues metàl·liques de la zona d'infermeria s'haguessin de reparar degut a la presència de patologies, el temps d'execució pot variar.

○ **Torre del Rellotge**

20 anys després es podrà visitar la Torre del Campanar de Gràcia. Després de la seva rehabilitació i millora de l'accessibilitat, a partir del 15 d'agost es preveu que es puguin realitzar les visites.

La previsió és que es duguin a terme els caps de setmana excepte durant la Festa Major, que podran ser diàries. A més, caldrà reserva prèvia per a grups escolars o d'altres tipologies.

Aquestes visites estan organitzades pel Districte i gestionades pel Taller d'Història de Gràcia.

▪ Col·laboracions amb/de l'Arxiu Municipal del Districte de Gràcia

2019:

- "Barcelona, 1979. La democràcia des dels barris". Biblioteca Jaume Fuster en col·laboració amb la Regidoria de Memòria Democràtica. (setembre/octubre 2019).

2019-2020:

- Col·laboració amb el Districte per a la recuperació de la memòria del poble gitano de Gràcia. Projecte de recuperació des de la memòria oral en col·laboració amb diferents centres educatius del districte.

2021:

- "La Revolta de les Quintes". Biblioteca Jaume Fuster en col·laboració amb el Taller d'Història de Gràcia.
- Suport a la recerca sobre la fàbrica tèxtil Corbera i Beltran.

Aparició de patrimoni propi en exposicions:

2019-2020:

- Exposició "Barcelona Km 0". Museu d'Història de Barcelona
1 fotografia de la Col·lecció Club Excursionista de Gràcia.

2021:

- XVII Congrés d'Història de Barcelona, Ciutadania i Salut. Ponència: "Els documents municipals, testimonis de la sanitat a Barcelona". El Born.
- "La Barcelona gegantera. Història d'un moviment popular contemporani".

▪ **MPGM Gràcia – Patrimoni Històric**

El divendres 28 de gener d'enguany, a partir de dos anys de treball sobre el terreny, es va aprovar la modificació del Pla General per a la millora urbanística i ambiental per a l'àmbit que inclou el barri de la Vila de Gràcia i part dels barris de la Salut, Vallcarca i Camp d'en Grassot i Gràcia Nova.

En clau de memòria històrica, aquest projecte té com objectiu la protecció del patrimoni urbanístic i el teixit històric del districte. Amb aquest pla, s'obre una nova línia de treball en aquest àmbit ja que s'estableixen les bases i les condicions per assegurar el valor patrimonial i tradicional dels edificis ja existents i s'actua a través de les següents millores:

- Incorporació de 54 nous elements al catàleg de Patrimoni, que s'afegeixen als més de mil edificis protegits pel nou pla de protecció. Algunes exemples són: l'edifici de Telefònica al carrer Gran de Gràcia, la Casa Aleix Clapés del carrer de l'Escorial, el Palauet Minerva a l'avinguda Diagonal, i set edificacions que mantenen capelletes a la seva façana.
- Es protegeixen unes 1600 edificacions tradicionals.
- S'assolirà la protecció de més de 3.400 finques del casc antic de Gràcia.

Aquest MPGM busca, en essència, una nova forma d'entendre Gràcia i preservar aquells edificis, carrers i espais que arrosseguen una forta càrrega històrica. Uns indrets que defineixen i configuren gran part de la identitat del districte.

▪ **Pla de bodegues emblemàtiques**

El juliol de 2019 es va establir, a nivell municipal, un llistat de bodegues singulars i emblemàtiques de la ciutat per estudiar-ne la possibilitat d'incloure-les en el *Catàleg de Protecció Arquitectònic, Històric i Paisatgístic dels Establiments Emblemàtics de la Ciutat de Barcelona*. Un document aprovat el 2016 que promou la protecció d'establiments amb elements patrimonials i paisatgístics de valor.

A Gràcia, un cop finalitzat l'estudi, les bodegues que formen part del pla són: *Marín* (Milà i Fontanals 72), *Quimet* (Vic 20) i *Manolo* (Torrent de les Flors 101).

▪ **Establiments emblemàtics**

Es tracta d'aquells establiments que varen aixecar la persiana fa molts anys i encara continuen oberts. Són testimoni del nostre passat alhora que un patrimoni cultural de primer nivell que cal preservar i difondre.

Per impulsar-ho s'aprova la Mesura de govern per a la preservació i la promoció dels establiments emblemàtics a Barcelona (2021-2024). Per tal de promocionar-los i donar-los a conèixer entre la ciutadania s'ha creat la Ruta dels Emblemàtics, un portal on es relacionen aquests establiments, icones comercials creades al llarg dels segles i que avui constitueixen un valuós patrimoni que cal preservar i difondre.

Els establiments històrics amb valor patrimonial identificats a Gràcia en la Ruta dels Emblemàtics són la Pastisseria Ideal, Farmàcia Guerra, Pastisseria Montserrat, Herboristeria Llobet i Graneria Sala. Són aquells establiments comercials que han exercit la mateixa activitat comercial durant més de 100 anys en un mateix local i que conserva elements patrimonials. També el bar Canigó és centenari, tot i que encara no forma part del catàleg ja que durant el mes de juliol celebra 100 anys.

D'altra banda també s'assenyalen aquells establiments que conserven elements patrimonials però que han canviat d'activitat o bé que l'activitat que exerceix encara no és centenària. És el cas de Marcs Andreu, Home Gallery i Cal Moliné.

▪ **Park Güell**

En aquest espai s'ha celebrat, en els últims anys, diferents activitats relacionades amb la memòria històrica. Del 2019 al 2022, les activitats relacionades amb el Museu d'Història de Barcelona són:

- Güell, Gaudí i Barcelona. L'expressió d'un ideal urbà.
- El Park i Barcelona Visita a la Casa del Guarda i itinerari.
- Habitatges dins del Park
- Projecte Park Güell
- Park Güell, Gaudí i la natura
- Gaudí i Jujol. Del Park Güell a la finca de Santsalvador
- La mirada matemàtica al Patrimoni: el cas del Park Güell
- El Park Güell, entre cultura i natura
- El Park Güell, l'arquitectura feta natura
- Park Güell i Metròpoli: mirades creuades
- El Park Güell i l'aigua

Per altre banda, el 26 de març de 2022 es va celebrar la 5ena edició del “Hidrogeodía 2022”. L’edició d’enguany tractava sobre la “Hidrogeologia urbana” i l’objectiu era apropar a la ciutadania la professió d’hidrogeòleg i fer un passeig per Barcelona per tal de conèixer la història passada i els indrets de la ciutat en matèria hidrogeològica.

Aquesta edició va estar organitzada per l'Institut de Diagnòstic Ambiental i Estudis de l'Aigua (IDAEA-CSIC), amb la col·laboració de l'Ajuntament de Barcelona – Cicle de l'Aigua SA i de la Secretaria Tècnica del Park Güell i sota la coordinació de l'Associació Internacional d'Hidrogeòlegs–Grup Espanyol (AIH-GE).

3. NOMENCLÀTOR

La Comissió de Nomenclàtor del districte, única a nivell de ciutat, treballa en diferents eixos per tal de donar continuïtat, en el territori gracienc, a l'estratègia compartida a nivell municipal. Aquest eixos són:

- La feminització del nomenclàtor de la ciutat i dels nostres barris per homenatjar i visibilitzar a dones de diferents àmbits que representen un exemple de lluita i compromís i per anar anivellant la gran descompensació existent entre homes i dones en el Nomenclàtor barceloní. Per tal d'assolir aquesta fita, resulta clau el treball, la col·laboració i les aportacions del Consell de Dones de Gràcia.
- Retornar els noms de diferents indrets de la ciutat tal i com històricament els barcelonins i barcelonines els coneixien i els anomenaven.
- Homenatjar a figures històriques, socials i culturals des de la proximitat i alineats amb els valors democràtics.

▪ Actuacions realitzades

- **Mirador Consol Casals (1949-2012) (març 2021):** *Ubicat a l'entrada del Park Güell per la Baixada de la Glòria.*
Activista i sindicalista gracienc que, al llarg del segle XX, va ser una ferma defensora dels drets de les dones a través d'associacions i d'entitats com *Dones x Dones, Ca La Dona* o *Feministes Indignades*. A més, va ser una reconeguda sindicalista, ecologista i pacifista.
- **Francisca Rius (1891-1967) (agost 2021):** *Placa situada al carrer Milà i Fontanals 29.*
Mestra i veïna de Gràcia, va ser dibuixant, pintora i escriptora del llibre 'Diari Íntim', un dietari dedicat al seu fill que combatia a la Guerra Civil a Barcelona. La seva figura forma part del llibre '*Dones de pes.18 vides de Gràcia*'.

- **Joan Perucho (1920-2003) (octubre 2021).** *Placa a l'Avinguda República Argentina 248.*
En motiu del centenari del seu naixement i de la celebració de l'any Joan Perucho (2020-2021), es va celebrar l'acte d'homenatge a l'autor gracienc que es va desenvolupar com a poeta, novel·lista i articulista a més de compaginar-ho amb la seva feina de jutge. Va ser premiat amb el Premi Nacional de Literatura de la Generalitat de Catalunya (1995).
- **Dolors Aleu (1857-1913) (novembre 2021):** *Placa situada al C/Molist 20-24, La Salut.*
Va ser la primera dona llicenciada en medicina a Espanya i la segona a assolir el títol de doctora. També va ser professora i autora de textos divulgatius per dones. La placa està situada a on tenia la finca familiar i on va viure-hi en els seus últims anys. Forma part del llibre '*Dones de pes. 18 vides de Gràcia*'.
- **Jesús Moncada (1941-2005) (desembre 2021).** *Placa al carrer Torrent de l'Olla 155.*
Gracienc d'adopció, va ser un escriptor molt reconegut de llengua catalana i un dels autors més traduïts de la seva època. A més, també és va desenvolupar en el món de la pintura i de la fotografia.
- **Placeta Montserrat Riera (1954-2001) (gener 2022):** *Situada a prop de l'escola Turó del Cargol.*
Pedagoga estretament relacionada amb aquesta escola primer com a professora i després com a directora. Va apostar per un model d'escola trencador en l'època dels anys 70. Un model d'ensenyament en català, d'educació activa i inclusiva i basada en el respecte a la natura i la llibertat.
- Canvi de nom: **Ana Maria Matute (1925-2014) (gener 2022).** *Antic carrer Ramiro de Maeztu (nom imposat durant el franquisme)*
Barcelonina i veïna de Can Baró, va ser una de les grans escriptores espanyoles del segle XX. Nominada al Premi Nobel de Literatura, les seves obres es van traduir a més de 20 idiomes. A més a més, va destacar en un àmbit del qual, en aquella època, era de predomini absolut masculí.

- Canvi de Nom: **Plaça del Poble Gitano (abril 2022)**. Anteriorment ‘Plaça del Poble Romani’.
A proposta de l’Associació de Joves Gitanos de Gràcia. Una petició basada en la necessitat d’establir una correcta denominació del poble gitano i de corregir l’error que suposava l’antiga denominació.
- **Francis Picabia (juny 2022)**. *Placa a l’Avinguda República Argentina 28*.
Escriptor, pintor i poeta que també es va desenvolupar, entre altres, en el grafisme i com a director, guionista i actor. Durant la seva estança a Barcelona, el seu art avantguardista va influir a molts protagonistes de l’escena cultural de la ciutat.
- **Rosa Mª Arquimbau (1909-1992) (Festa Major Gràcia agost 2022)**. *Placa al carrer Gran de Gràcia 70*.
Va ser una periodista i escriptora del segle XX que es va desenvolupar, a més, en l’àmbit de la política i el feminisme. Va promoure i treballar per l’Estatut, va presidir el *Front Únic Femení Esquerrista* i va ser una ferma defensora del vot femení.

▪ **En tràmit**

○ **Manuel Cros (1901-1986)**

Proposta: 'Passatge Manuel Cros'.

Situat al passatge entre Pau Alsina i Sardenya.

Manuel Cros va ser un dels jugadors més importants i icònics del CE Europa dels anys 20. El davanter va estar-hi 10 temporades, va disputar 157 partits i va marcar 114 gols. Va ser el primer jugador de la història a fer un *hat-trick* (3 gols en un partit) a la lliga espanyola.

○ **Josefina Torrents Illa (1902-2006)**

Proposta: Vial que uneix al carrer Pompeu Fabra amb la Carretera del Carmel.

Josefina Torrents va ser una esportista molt reconeguda a inicis de segle XX. Estretament vinculada al CN Catalunya, va ser la pionera de la natació a Catalunya i va batre els rècords de 800, 1000 i 1500 metres. Va ser la cofundadora del Club Femení d'Esports i va esdevenir una figura molt destacada en l'àmbit de l'esport català.

○ **Agustí Piñol (1898- 1974)**

Proposta: Placeta al barri de El Coll, a tocar del carrer Castellterçol.

Agustí Piñol, persona molt coneguda a El Coll, va ser un pessebrista força reconegut a Gràcia ja que va crear a la pedrera del Coll - actualment Parc de la Creueta del Coll- un pessebre molt elaborat amb tot tipus de detalls i d'infraestructures físiques i sonores que va despertar l'atenció i l'admiració de molta gent, entre ells del mateix Salvador Dalí.

Aquesta obra pràcticament va desaparèixer amb la seva mort i es pretén recuperar-ne la memòria i donar-li aquest nom. Actualment aquest procés es troba pendent del redactat final.

○ **Jardí de l'Alzina**

Proposta: Jardí públic a les casetes d'Encarnació.

Símbol del districte, l'alzina bicentenària del carrer Encarnació seguirà formant part del panorama visual de Gràcia.

Després d'assegurar-ne la seva permanència i ser catalogada com a Arbre d'Interès Local, es crea un espai públic al seu voltant per esdevenir un altre espai icònic i estimat de Gràcia.

- **Jardí dels Arabescos**

Proposta: Oficialitzar el nomenclàtor de l'espai.

Situat a tocar del pont de Vallcarca, aquest espai destacava per la finca i la torre existents des del segle XIX. Després d'una remodelació per part de l'Ajuntament el juliol del 2017, es va conservar i restaurar els dos arcs d'estil mossàrab i la torre quadrada que es troben avui en dia.

- **Víctor Nubla (1957-2020)**

Proposta: Placa al carrer Milà i Fontanals 45

Veí de Gràcia durant gairebé 20 anys, Víctor Nubla va ser un músic i un referent cultural al districte. Fundador del grup Macromassa i de Gràcia Territori Sonor, era el director del festival de música experimental LEM. Després de la seva mort, es van rebre moltes peticions populars per realitzar aquest homenatge a una figura estimada i destacada del Districte. Actualment, seguint la normativa vigent, aquesta proposta es troba en espera de presentació.

- **Luis Eduardo Aute (1943-2020)**

Proposta: Placa a la plaça Rovira.

Després d'una gran quantitat de signatures, entre d'elles de grans artistes com Maria del Mar Bonet o Silvio Rodríguez, es procedirà a homenatjar la figura artística del cantant, poeta i compositor que va deixar un gran llegat cultural. Barceloní d'adopció, Luis Eduardo Aute va esdevenir una figura molt important en l'escenari cultural català i va tenir un gran vincle amb Gràcia, ja que va compondre una cançó dedicada a la Festa Major i a la Plaça Rovira, indret on va passar-hi moltes temporades de la seva infantesa. Actualment la proposta es troba en espera de la presentació segons la normativa vigent.

- **Pepita Pardell (1928-2019)**
Una de les veïnes graciencques més conegudes i estimades. Dibuxant, il·lustradora i pintora, va ser una pionera en l'àmbit de l'animació ja que va ser de les primeres dones a dedicar-s'hi tant a Catalunya com a l'Estat Espanyol. Se li va atorgar el Premi d'Honor Vila de Gràcia 2019 i un any abans va rebre la Creu de Sant Jordi. Al 2020, una làmina seva ('La Doncella Guerrera') va ser el regal institucional d'aquell any. A dia d'avui el tràmit es troba en procés de presentació seguint la normativa actual.

- **Rebateig**

- **Àgata Badia – Magdalena E. Blanc – Rosa Puigrodon.**
Actualment, els carrers anomenats Santa Àgata, Santa Magdalena i Santa Rosa, situats a l'entorn de la plaça Trilla, formen part d'un antic nomenclàtor que feia la conversió a santes degut a què en aquella època (primera meitat del segle XIX), a la via pública no es permetia que noms de dones formessin part del Nomenclàtor de ciutat. Per revertir aquesta 'anomalia', es va arribar a un acord per treballar en la correcte identificació de les dones d'aquella època que mereixien ser reconegudes amb el seu nom a la via pública i restituir-los com un acte de secularització de l'espai públic.

Després de l'acord del plenari del districte, ara resta elevar la proposta a la Ponència de ciutat–per tal de recuperar els noms originals de les dones: carrer Àgata Badia i Puigrodon , carrer Magdalena E. Blanc i carrer Rosa Puigrodon i Pla.

- **Altres actuacions**

- **Espai Social Torrent d'en Mariner.**
Situat al Passatge de Mariner 13-17, aquest espai és el resultat d'un procés veïnal que aposta per oferir un equipament i unes activitats per totes les franges d'edat.
Des de l'Espai Social es pretén impulsar projectes dels veïns i veïnes, ser un punt de trobada i oferir activitats lúdiques, saludables i formatives per joves, gent gran i famílies.

- **Casal de barri Canals – Junyer.**

En aquest 2022 s'està duen a terme l'adequació de la casa de l'antic consolat de Dinamarca per poder acollir un futur equipament públic per al barri de Vallcarca. La idea és poder oferir uns nous usos temporals pel veïnat i alhora mantenir l'estructura i la identitat d'aquest recuperat edifici històric de Barcelona.

- **Reconeixements a Jordi Fàbregas (CAT)**

El 21 de gener de 2021 va morir el Jordi Fàbregas, l'ànima del Tradicionàrius i una de les persones més implicades i estimades en la vida musical i social de Gràcia i de tot l'àmbit de la música d'arrel.

Al llarg del 2021 es van realitzar diferents actes i esdeveniments en homenatge a la seva figura en el marc dels Foguerons de Gràcia, en la cloenda del festival Tradicionàrius o, en la Festa Major, amb un concert a la plaça de la Vila.

A més, des de l'ajuntament de Gràcia mitjançant la consellera de cultura Cristina Carrera, també es va participar en l'homenatge que es va celebrar en el seu poble natal, Sallent

Aquesta tardor l'Auditori del Centre Artesà Tradicionàrius passarà a denominar-se *Espai Jordi Fàbregas i Canadell*.

4. RECONÈIXER, RECUPERAR I DIFONDRE EL LLEGAT DE LES DONES

Un dels grans objectius a nivell municipal és recuperar, posar en valor i traslladar a la ciutadania la gran tasca que moltes dones històricament han realitzat (i realitzen actualment) tot deixant-nos un llegat que perdurará sempre en el temps.

A partir d'aquest criteri, des de Gràcia es treballa de manera conjunta amb el veïnat i les entitats i associacions per tal de visibilitzar tant a dones il·lustres com d'altres que arriben a ser certament desconegudes per a la població i que mereixen també el nostre reconeixement i record.

▪ Relació de projectes de reconeixement a les dones

S'han realitzat tot un seguit d'actuacions d'índole diversa. A continuació es relacionen les accions realitzades:

- Donar nom al Mirador de Consol Casals i Genover.
- Donar nom a la Placeta Montserrat Riera Moreno.
- Substituir el nom del carrer Ramiro de Maeztu pel d'Ana María Matute Asenjo.
- Placa de memòria a Dolors Aleu i Riera.
- Placa de memòria a Francisca Rius i Sanuy.
- Placa de memòria a Rosa Mª Arquimbau.
- Donar nom al passatge Josefina Torrents Illa (actualment en tràmit).
- Placa de memòria a Pepita Pardell (actualment en tràmit).
- Reconeixement a Juliana Martínez, veïna lluitadora antifeixista, en el marc de la II Trobada de Dones de Gràcia.

- Continuar donant suport a la representació de “La Revolta de les Quintes”. Un esdeveniment icònic i històric que posa en valor i homenatja a totes les dones que al 1870 es van unir i van lluitar per la llibertat i contra la injustícia.
- **Edició del llibre “Contem la Revolta”**
Publicació sobre la Revolta de les Quintes. L’Ajuntament va coeditar amb l’editorial ‘El Cep i la Nansa’ aquest llibre que explica els fets a través del text de la Carla Gracia i de les il·lustracions de la Mercè Galí, coordinat per la Sonsoles Santis. El llibre va esdevenir el regal institucional del 2020.
- **Reconeixement a la Pepita Pardell**
La il·lustre veïna del Coll, pionera en el camp de l’animació, se li va fer el seu reconeixement en establir, com a regal institucional del 2021, la seva biografia i la seva il·lustració: ‘La Doncella Guerrera’.
- **Suport a les Rutes de Dones de Pes**
Continuar donant suport a les rutes programades pel Col·lectiu “Dones Creadores de Gràcia”, del projecte Minerva, basant-se en el llibre editat pel Districte: ‘Dones de pes. 18 vides de Gràcia’. Una obra que pretén donar visibilitat a 18 dones històriques del districte per tal de recordar-les i de treballar per la memòria històrica de Gràcia.
- **Ampliar la difusió del llibre ‘Dones de Pes. 18 vides de Gràcia’**
Davant de l’alta demanda rebuda, s’està estudiant la possibilitat de reeditar la publicació o de fer possible el seu accés obert per a tothom.
- **Jardí vertical Marina Ginestà**
El 7 de març del 2020 es va inaugurar un jardí vertical a la Plaça Dones del 36 que homenatja, a través d’una il·lusió òptica, a la miliciana Marina Ginestà, considerada una icona antifeixista que va treballar i lluitar en el bàndol republicà i que va esdevenir un símbol de lluita i de tota una generació de dones d’aquella època.

- **Recuperació del forjat 'plaça Dones del 36'**
Després de la retirada de les reixes de la Plaça Dones del 36, s'ha procedit a la recuperació de la llegenda original "Dones del 36" que formava part de les tanques reixades quan estaven originalment instal·lades en el recinte, tot reubicant-les a la mateixa plaça.

- Incorporació, en el marc del programa de la Festa Major de Gràcia, d'una línia de recuperació de la memòria històrica:
  - **2021:** Francisca Rius. Descoberta de la placa i un article en el programa de la Festa Major.
  - **2022:** Rosa Maria Arquimbau. Descoberta de la placa i un article encarregat en el programa de la Festa Major.

5. TREBALL EN XARXA

▪ Taula de memòria històrica

Des de l'any 2017, que es va crear la Taula de Memòria Històrica del Districte, està concebuda com un espai de trobada obert a les entitats, els grups polítics i les persones a títol individual.

La taula de memòria té com a objectius:

- Posar en comú aquelles tasques d'investigació en matèria de memòria històrica que es duen a terme als barris de Gràcia, tant des dels equipaments i serveis com des de les entitats històriques i els diferents col·lectius.
- Afavorir un espai d'intercanvi d'informació, coneixement mutu, reflexió i propostes d'actuació en l'àmbit de la recuperació de la Memòria Històrica del Districte.
- Fer de pont entre els diferents projectes de ciutat pivotats des de la Regidoria de Memòria de l'Ajuntament i les entitats i associacions del districte tot cercant col·laboracions en el territori.

Suport a entitats i col·lectius

La Taula de memòria històrica pretén donar suport a les entitats en els seus propis processos de recuperació, conservació i divulgació de les seves memòries històriques:

- Suport a les entitats històriques i a col·lectius en els seus processos de recuperació de la memòria històrica.
- Suport al Taller d'Història de Gràcia en la seva activitat.
- Suport en la recuperació memòria oral del poble gitano a partir del projecte 'Construcció de la Memòria Col·lectiva de la Comunitat Gitana de Gràcia.
- Suport a la recent creada Comissió de Memòria de la Taula Comunitària del Coll.

Relació amb les escoles

La interacció, col·laboració i treball conjunt amb les escoles per tal d'oferir eines i continguts pedagògics que persegueixin l'objectiu de recuperar i difondre la memòria històrica del territori:

- Treball amb el Centre de Recursos Pedagògics per tal de disposar de maletes pedagògiques en relació a les dones referents "Dones de Pes" per poder incorporar-les als treballs de recerca pedagògica.
- En col·laboració amb la comunitat educativa, vetllar per l'apropament de l'alumnat als aspectes relatius de la memòria històrica del districte.

▪ Projecte Stolpersteine Barcelona

És una proposta d'activitats vinculades a l'aprenentatge en centres educatius per tal de recuperar la memòria i retre un homenatge a les persones de la ciutat de Barcelona que van ser deportades als camps de concentració nazi.

Aquest projecte està impulsat per la Regidoria de Memòria Democràtica de l'Ajuntament de Barcelona i els Amics de Mauthausen i Ravensbrück. Des de l'Ajuntament es considera un projecte vital i necessari per tal d'introduir la memòria històrica a les aules.

Accions realitzades:

- El passat 31 de maig es va instal·lar la primera llamborda de memòria a Gràcia, en record de Lluís Villar Fornàs, veí deportat als camps d'extermini nazis.
- De cara el proper curs hem animat als instituts del districte a inscriure's en aquest projecte basat en el reconeixement als veïns i les veïnes desaparegudes i fer que sigui l'alumnat qui desentrelli la vida de les persones represaliades.

* Com que aquest projecte forma part de la "Convocatòria Unificada de Programes Educatius del Consorci d'Educació", els instituts poden realitzar la sol·licitud per treballar-lo a partir del curs vinent.